Suomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening

Sivistysvaliokunnalle

Asia: Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry:n lausunto valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta (VNS 12/2025 vp)

Suomen Kansanopistoyhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta. Pidämme tärkeänä, että selonteossa tarkastellaan maaseudun kehittämistä pitkällä aikavälillä ja poikkihallinnollisesti vuoteen 2040 saakka.

Kansanopistot ovat keskeinen osa maaseudun koulutus- ja sivistysrakennetta. Ne toimivat eri puolilla Suomea, usein paikkakunnilla, joilla muuta koulutustarjontaa on vähän, ja ovat monin paikoin merkittäviä alueellisia toimijoita sekä työnantajia.

Osaaminen maaseudun elinvoiman perustana
Selonteossa korostetaan osaamisen, työvoiman saatavuuden ja palveluiden saavutettavuuden merkitystä maaseudun kehitykselle. Suomen Kansanopistoyhdistys pitää tätä keskeisenä lähtökohtana.

Kansanopistot:

- nostavat alueellista koulutustasoa ja vahvistavat perustaitoja
- tarjoavat joustavia koulutuspolkuja nuorille ja aikuisille
- tukevat siirtymiä jatko-opintoihin ja työelämään
- vastaavat paikallisiin osaamistarpeisiin ketterästi

Selonteossa todetaan, että pitkät välimatkat ja palveluverkon muutokset haastavat saavutettavuutta. Kansanopistojen sisäoppilaitosmalli mahdollistaa opiskelun myös niille, joille päivittäinen liikkuminen ei ole realistinen vaihtoehto.

Väestökehitys ja osallisuus
Selonteko nostaa esiin väestön vähenemisen, ikääntymisen ja alueelliset erot. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää koulutuksellisia ratkaisuja.

Kansanopistot ovat keskeisessä roolissa:

- nivelvaiheen koulutuksessa perusasteen jälkeen
- koulutuksen keskeyttämisen ehkäisyssä
- väestön koulutustason nostamisessa
- NEET-nuorten tavoittamisessa
- sosiaalisesti kuntouttavassa koulutuksessa
- monikielisen väestön kouluttamisessa

Maahanmuutto nähdään selonteossa osana alueellista kehitystä. Maahanmuuttaneiden kiinnittyminen maaseutualueille edellyttää kieli- ja jatko-opintovalmiuksia vahvistavaa koulutusta sekä yhteisöllisiä oppimisympäristöjä. Kansanopistot tukevat työelämään sijoittumista ja paikallista työvoimapohjaa.

Luottamus ja yhteiskunnallinen kestävyys
Selonteossa korostetaan luottamuksen ja tulevaisuususkon merkitystä. Kansanopistot vahvistavat demokratia- ja kansalaistaitoja, tarjoavat tiloja vuoropuhelulle ja tukevat yhteisöjen toimintakykyä myös muutostilanteissa. Maaseudun elinvoima on taloudellisen kehityksen lisäksi myös sosiaalisen kestävyyden ja yhteiskuntarauhan kysymys. Sivistys ja koulutus rakentavat luottamusta ja vahvistavat ihmisten osallisuutta.

Yhteenveto ja toimenpide-ehdotus
Suomen Kansanopistoyhdistys katsoo, että selonteon toimeenpanossa tulee:

1. tunnistaa koulutus ja sivistys maaseudun elinvoiman keskeisinä rakenteellisina tekijöinä
2. turvata vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytykset maaseutualueilla
3. hyödyntää kansanopistojen alueellista verkostoa ja ketteryyttä muuttuviin osaamistarpeisiin vastaamisessa

Suomen Kansanopistoyhdistys esittää, että sivistysvaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota vapaan sivistystyön oppilaitosten, erityisesti maaseudulla toimivien kansanopistojen, rooliin osana maaseudun elinvoiman, koulutuksellisen tasa-arvon ja osaavan työvoiman saatavuuden vahvistamista.
Valiokunnan olisi tarkoituksenmukaista korostaa, että maaseutupoliittisen selonteon toimeenpanossa tulee varmistaa vapaan sivistystyön oppilaitosten pitkäjänteiset ja ennakoitavat toimintaedellytykset sekä niiden mahdollisuus vastata alueellisiin osaamistarpeisiin joustavasti.

Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry:n puolesta,

Helsingissä 25.2.2026

Kyösti Nyyssölä	Tytti Pantsar
puheenjohtaja	toiminnanjohtaja